

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Шамота Олександр Володимирович

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОДНОСТАТЕВИХ ПАРТНЕРСТВ В УКРАЇНІ:
ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ. 118

Боярчук Михайло Вікторович

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ. 121

Вовчок Руслан Володимирович

ЗАХИСТ ПРАВ ЗАМОВНИКА ТА ВИКОНАВЦЯ У ДОГОВОРАХ ПРО НАДАННЯ
ІТ-ПОСЛУГ. 126

Гнатенко Сергій Сергійович

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ
ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ. 129

Гнатюк Дмитро Володимирович

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ. 134

Коваленко Сергій Олегович

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. 138

Новиченко Михайло Юрійович

ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ ЯК КАТЕГОРІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ОНТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ. 143

Романовський Денис Сергійович

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА МАЙНОВІ ПРАВА ЛЮДЕЙ
ПОХИЛОГО ВІКУ. 145

Стрілець Михайло Ігорович

СПОСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СТОРІН В УМОВАХ ІНТЕРНЕТ-
СЕРЕДОВИЩА: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР. 148

Тимова Аліна Олексіївна

КОНЦЕПЦІЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА МАНІПУЛЯЦІЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В
ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ. 150

Шипков Єгор Олексійович

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ. 154

Якушев Станіслав Ігорович

КОМПЕНСАЦІЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (НА
ПРАКТИЦІ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ). 156

СЕКЦІЯ 14. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубева Неллі Юрїївна

РОЗПОДІЛ СУДОВИХ ВИТРАТ МІЖ СТОРОНАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ США. 160

Андронов Ігор Володимирович

ФОРМУЛЮВАННЯ ПОЗОВНИХ ВИМОГ ТА ЇХ ОЦІНКА СУДОМ. 163

Волкова Наталія Василівна

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ЗАХИСТІ ПРАВ МАЛОЛІТНІХ ТА
НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ. 165

Бут Ілля Олександрович

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО ВІДПОВІДАЧА У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ
ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ. 169

Дрогозюк Крістіна Борисівна

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ. 173

Ліопол Інна Михайлівна

АПЕЛЯЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ У СВІТЛІ
СТАНДАРТІВ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ. 177

ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ ЯК КАТЕГОРІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ОНТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Цифрова епоха принесла фундаментальні зміни до різних аспектів людського життя, включаючи правову сферу, яка задля забезпечення своєї ефективності має розвиватися разом із науково-технічними реаліями. Технології не лише змінюють умови застосування права, вони породжують нові об'єкти регулювання, до яких традиційні підходи не застосовуються. Одним із напрямів розгляду проблематики цифрових об'єктів у праві загалом, та у цивільному зокрема, є їх вивчення крізь призму онтологічних, епістемологічних та етичних позицій.

Філософська основа таких змін забезпечується так званою цифровою філософією, починаючи з робіт Курта Геделя та Алана Тьюринга і закінчуючи сучасними дебатами про штучний інтелект, квантові комп'ютери, «доповнену» та «віртуальну» реальності тощо, та знаходить свої історичні витоки в піфагорійсько-платонівській традиції і, насамперед, у працях Лейбніца [1].

У цивільному праві дедалі частіше визнаються цифрові об'єкти як нематеріальні, незалежні «цифрові речі», які мають економічну цінність, відмінну від фізичної власності, але аналогічно їй. Вони визначаються фактом свого існування у цифровому середовищі, що дозволяє володіти, користуватися та розпоряджатися ними, і, на думку Р. Грамяка, «використовується для позначення нематеріальних об'єктів, що існують у цифровому форматі, створюються та функціонують виключно в електронному середовищі, зокрема цифрові файли, програмні програми, криптовалюти, невзаємозамінні токени та об'єкти у віртуальному середовищі» [2].

У роботі «Про існування цифрових об'єктів» Юк Хуей стверджує, що цифрові об'єкти є новим видом промислових об'єктів і визначає їх як сутності, створювані та керовані за допомогою інформаційних систем, а їх онтології надають основу для розуміння та організації знань про ці об'єкти. Цифрові об'єкти – це не просто дані або інформація; вони являють собою реляційні сутності, що формуються внаслідок складних взаємодій усередині технічних систем. Філософ підкреслює, що ці об'єкти нерозривно пов'язані з технологіями, які їх створюють, та соціальними практиками, які їх оточують. Таким чином, їх існування є результатом процесу технічної індивідуалізації, в якому відносини між об'єктами, даними та користувачами відіграють вирішальну роль. Він також зазначає, що ці об'єкти за своєю природою є реляційними і вимагають розуміння часу та простору, що виходить за рамки традиційних філософських категорій [3].

Сучасні філософи розмірковують, зокрема, над тим, чи можна перетворити енергію, що протікає через фізичну мережу оптичного волокна чи супутникові електромагнітні хвилі, на щось матеріальне? Як приклад наводять біткоїн, коли ви-

щеназвана енергія створює реальність у цифровому просторовому вимірі, яка стає грошима, але з кінцевою матеріальністю, вбудованою в цей простір, як це запрограмовано Сатоші Накамото. Все реально, принаймні, в тій мірі, як реальні гроші та цінність, закладені в грошах, які використовуються в реальному просторі [4].

Технологічні інновації вийшли за межі своєї онтологічної сутності як простого інструменту в руках людини, перетворившись на багатогранний засіб, здатний викликати глибокі перетворення в самому людському існуванні, що супроводжуються появою нових потреб та впливом на людську діяльність та відносини. У цьому контексті право – інструмент, за допомогою якого людина упорядковує життя, воно покликане регулювати інформаційні технології та керувати цифровим виміром, щоб захищати права та зрівноважувати різноманітні, а іноді й суперечливі інтереси, вирішуючи конфлікти. При виконанні своєї функції право схильне до змін і відображає специфіку об'єкта, який він прагне регулювати. Так, право як продукт соціальної реальності, неминуче підпадає під вплив технологічного прогресу, за допомогою прийняття нових норм, спрямованих на регулювання нових об'єктів правового регулювання [5]. В. Еммеріх вважає, що з точки зору загальної теорії, необхідно розмірковувати над розвитком багаторівневої системи, яка переосмислює правову теорію об'єкта у світлі постмодернізму, наприклад, необхідно переглянути юридичне поняття «домена», виходячи з його особливостей просторово-часової реальності [6].

Трансформація цивільного права в цифрову епоху має ґрунтуватися, перш за все, виходячи з технологічної нейтральності, яка надає можливість правовій системі адаптуватися до технологічних розробок без необхідності постійного перегляду нормативних актів. Цього можна досягти, ґрунтуючись, насамперед, на включенні нових об'єктів цифрової реальності в поле правове регулювання з акцентом не на прийнятті нових нормативно-правових актів, а на зосередженні на фундаментальних засадах правового регулювання.

У підсумку зазначимо, що метафізичне зрушення у бік «світу даних» неминуче трансформує правову реальність. Якщо класичне право оперувало категоріями матеріальних речей і фізичних осіб, то цифрова онтологія запроваджує об'єкти, позбавлені тілесності, але мають онтологічним статусом та цінністю. Онтологічна диференціація цифрових та фізичних об'єктів є складним питанням, що стосується різних філософських, технічних і культурних аспектів. Фізичні об'єкти – це матеріальні сутності, тоді як цифрові об'єкти існують у віртуальному контексті. Визнання цифрових об'єктів є зрушенням у бік трансформації традиційного юридичного поняття «речі», яке історично вимагало наявності фізичної субстанції. Це відображає онтологічний зсув, що переміщується її з матеріального середовища до віртуального.

Список використаних джерел:

1. Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика : монографія. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. 460 с.

2. Gramiak R. Civil Law status of digital assets: challenges of legal regulation. Law and International law. *Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione: esperienza mondiale e realtà domestiche*: VII International Scientific and Practical Conference (June 6, 2025; Bologna, Italy). DOI: 10.36074/logos-06.06.2025.023

3. Hui Y. On the Existence of Digital Objects Publisher: University of Minnesota Press, 2016. 226 p.

4. Blok V. Philosophy of Technology in the Digital Age The datafication of the World, the homo virtualis, and the capacity of technological innovations to set the World free: Inaugural lecture upon taking up the position of Personal Professor of Philosophy of Technology and Responsible Innovation at Wageningen University & Research on 7 September 2023. URL: <https://philpapers.org/archive/VINPOT.pdf>

5. Leiser Mark R. From 'The Law of the Horse' to Digital Law: Navigating the Philosophical Foundations of a Digital Rule of Law. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5207813>

6. Emerich V. Y. Property and Intangible Assets in Civil and Common Law. *Les Cahiers du droit*. 2018. Vol. 59. № 2. P. 329-491.

Ключові слова: онтології, цифрова філософія, цифрові об'єкти цивільного права, віртуальне середовище, криптовалюта, блокчейн.

Key words: ontologies, digital philosophy, digital objects of civil law, virtual environment, cryptocurrency, blockchain, blockchain.

Романовський Денис Сергійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри приватного права*

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА МАЙНОВІ ПРАВА ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Запровадження воєнного стану в Україні спричинило не лише обмеження окремих конституційних прав, а й суттєву трансформацію механізмів реалізації приватноправових інтересів. На нашу думку, можливо констатувати, що в умовах війни право частково перестає функціонувати у «стабільному режимі» і переходить у стан адаптивності, де пріоритет надається безпеці, обороні та публічному інтересу. Це неминуче позначається на ефективності реалізації майнових прав.

У цьому контексті особливу увагу привертають люди похилого віку як соціально вразлива категорія, для якої стабільність майнових прав має ключове значення для забезпечення базових умов існування. Адже за різними даними, не менш як чверть населення України можливо віднести до категорії людина похилого віку.

При цьому йдеться не стільки про право власності як таке, скільки про майнові права у вузькому розумінні – тобто права, пов'язані з майном, але відмінні